

Mensbeelden in de hedendaagse filosofie

Peter Sloterdijk

Sneek 2022-1

1

Sloterdijk Karlsruhe 1947

- Duitse moeder Nederlandse vader
- Aanhanger Baghwan geweest
- Gehuwd 2017
- 1 dochter
- Schrijft vanuit eigen kritiek op de tijdgeest.
- Onder kritiek;
 - windvaan of visionair?
 - Eugenetica?
 - Racistisch en vrouwonvriendelijk?

Sneek 2022-1

2

Ronkende retoriek

- Van meet af aan schrijft Sloterdijk essays en wat wel genoemd wordt 'uit de hand gelopen essays'. Dat wil zeggen vuistdikke boeken als Sferen. (In 3 delen bijna 2000 pagina's)
- Hij staat in de kritische traditie van Nietzsche en wil zelf ook een filosoof met de hamer zijn.
- Problemen; Wat schrijft hij? Wie leest het? Welke kritiek is mogelijk en noodzakelijk?

Sneek 2022-1

3

Kritiek van de cynische rede

- Heel scherpe analyse van de tijdgeest.
- De verlichting heeft ons geleerd te twifelen aan ons verstand aan onze kennis en ons opgeroepen ons te bevrijden van over ons uitgeoefende macht.
- Dat is gelukt.
- Maar wat gaan we nu doen? Wie heeft het voor het zeggen, wie geloven we nog en waarom?
- Uitmondend in een oproep tot zelfstandig moreel denken.

Sneek 2022-1

4

Wat is dan het probleem met Sloterdijk?

- Inconsistente denker. Daar valt men hem op aan, maar daar gaat hij niet op in.
- Keihard en persoonlijk tegen andere denkers en denkwijzen.
- In de sfeer van Freek de Jonge vindt de -tot macht gekomen- linkse elite het heerlijk om gekritiseerd te worden en juicht zijn keiharde aanvallen op henzelf toe.
- Maar wat zegt hij nou eigenlijk?

Sneek 2022-1

5

Hoge eisen aan de moderne mens

"Van mij wordt geëist me te gedragen alsof ik du moment kan weten wat me te doen staat zodra ik mezelf beschouw als speler in het netwerk van de netwerken. Ik moet elk moment een prognose maken omtrent de gevolgen van mijn handelen voor de ecologie van de wereldsamenleving. Het komt me zelfs belachelijk voor mezelf als lid van een volk van zeven miljard te beschouwen, terwijl mijn eigen natie me al te veel is. Ik moet als wereldburger mijn mannetje staan ook al ken ik nauwelijks mijn burens en verwaarloos ik mijn vrienden. Ook al blijven de meesten van mijn nieuwe volksgenoten onbereikbaar voor mij omdat 'Mensheid' noch een geldig adres is, noch een grootheid die je kunt ontmoeten, toch heb ik de taak rekening te houden met haar reële aanwezigheid bij elke handeling die ik verricht. Ik moet me ontplooiën tot een fakir van de co-existentie met alles en allen en mijn voetafdruk op de omgeving reduceren tot het spoor van een veer."

Sneek 2022-1

6

Eitair? Racisme?

Er wordt veel kritiek geleverd op Sloterdijk die aansluit bij de kritiek op Nietzsche. Bijvoorbeeld dat het elitair denken is. Dat is enerzijds terecht hij laat zich vaak laatdunkend uit over de domheid van mensen. Maar hij heeft ook kritiek op het kapitalisme, de uitbuiting en onderdrukking van groepen mensen zoals arbeiders en vrouwen. Aandacht voor de genetische lijn is ook omdat overerving niet langer merocrater kan zijn van een toekomst waarin meritocratische waarden regeren

Sneek 2022-1

7

Staat daar wel wat er staat?

"Hebben ze ook oog gehad voor het feit dat Europa - later overvleugeld door zijn Amerikaanse cultuurfiliaal - op bijna alle andere etnische ensembles respectievelijk 'culturen' van de aarde zijn meest paradoxale en minst geanalyseerde erfenis heeft overgedragen - de als een dwaallicht heen en weer bewegende boodschap van de overbodigheid van een erfgenaam? Heeft men zich er rekenschap van gegeven hoe Europa samen met zijn Amerikaanse partner, in naam van de jonge, veranderlijke en aanvalslustige godin 'Vrijheid', zijn riskantste experiment naar de verste regionen van de planeet heeft geëxporteerd: zijn weddenschap dat onzekerheid van afkomst - noem die onterving, bastaardschap of hybride-identiteit - bij de zoektocht naar toekomstcompetentie niet langer een smet was, maar eerder een zinvolle optie, een vruchtbare tekortkoming, een stimulans vol kansen, ja zelfs een nagenoeg onontbeerlijke kwalificatie? (V. Blz. 22)

Sneek 2022-1

8

Hoever mag een essay gaan?

- Lezen we hier een kritiek op een samenleving die erfelijkheid verving door 'zo hard mogelijk proberen om boven te komen'?
- Of lezen we hier een nostalgie naar een overerfbare leiding die eigenschappen doorgeeft die kwaliteiten borgen?
- De lezer lijkt bij zulke teksten bepalender dan de schrijver. Vooral omdat Sloterdijk zelf nauwelijks terugkomt op eenmaal uitgebrachte teksten.

Sneek 2022-1

9

De waarde van Sloterdijk

- Sloterdijs analyse van de problematiek van de Verlichting, die ons juist als effect van haar slagen ook brengt tot een twijfel aan alles, en de daaruit voortvloeiende noodzaak tot een persoonlijk ethos is waardevol. Arendt schrijft in de menselijke conditie over dit probleem, Foucault schijft over zelfbeheer.
- Sloterdijk geeft een scherpe kritiek op onze tijd, en voelt aan wat aan de orde is, maar lijkt het contact met de tijdgeest nu kwijt te zijn geraakt.

Sneek 2022-1

10

Nietzsche en de Übermensch

- We weten uit de geschiedenis dat teksten een eigen leven kunnen gaan leiden.
- Nietzsche zus gaat met zijn wil tot macht aan de haal en zij heeft fascistische sympathieën en contact met Mussolini en Hitler.
- Sloterdijk doet alles om te choqueren, maar maakt zichzelf ook verdacht omdat er inderdaad iets elitairs in zijn teksten zit en hij -gezien de citaten uit zijn roman- teksten bezigt die niet meer van deze tijd zijn.

Sneek 2022-1

11

Kun je selectief lezen?

- De onfrisse geschiedenis van met modder gooien in de filosofie (Habermas versus Sloterdijk) laat weinig ruimte voor een genuanceerd debat.
- Nietzsche is gerehabiliteerd. In hoeverre Sloterdijk door de geschiedenis veroordeeld zal worden valt nog te bezien.
- Veel hangt af van de vraag of Klaus Weber invloed krijgt en wat Sloterdijk dan zal doen. Het feit dat er een AFD politicus bij hem promoveert en andere (extrem)rechtse publieke figuren hem citeren lijkt hierbij cruciaal te worden. (zie artikel online)

Sneek 2022-1

12